

Pesti magyar színtársulatok. Kelemen László első színtársulatának feloszlása után 1807. máj. 8-án működnek újra magyar színészek Pesten, ezek a kolozsvári színészek, akik a Rondellában játszanak. Első előadásul a »Virtus próbaköve a szerencsétlenség« c. színdarabot adták elő, mely 395 frt 11 krt jövedelmezett. Páholyt már előzőleg néhány nappal nem lehetett kapni ezen előadáshoz, amely kitünően sikerült, a közönség szüntelen tetszésnyilvánítása kísérte a darab előadását. A társaság hivatalos címe: »Nemzeti Játzó Társaság« volt. A tagok között találjuk a következő aktorokat: Lángh Ádám, Lánghné, Benke József, Sáska János, Andrád Elek, Murányi Zsigmond, Murányiné Lefevre Teréz, Simén Borbála, Némethi Ferenc, Erny Mihály, Ernyiné Termetzky Franciska, Nagy János, Kántor Gerzson, Simonffi György, Fehér István, Janikovics, Abonyi, Balogh István, Szilágyi Pál stb., majd Pesten csatlakozott még a társasághoz: Déry István és neje, Komlóssy Ferenc, Kőszeghy Alajos, Kántorné stb. A társaság vezetője Erny Mihály volt. Patrónusuk Wesselényi Miklós, majd 1809. febr. 1-től Vida László. 1809. márc. 1-étől ez a társaság a Hacker-szálában játszik, ahol Békessi néven Katona József is szerepelt. Vida László lemondása után (1811. aug. 15.) Mérey Sándor a társaság lelke, aki azonban kevés eredményt tudott felmutatni. Ő nem volt oly vagyonos ember, mint Vida és így nem állt módjában a sajátjából fedezni a mutatkozó deficitet. 1811-ben Kónya János, Pest megye alispánja vezeti a pesti színészek társaságát, mellette Balogh István, Lángh Ádám és Kultsár István segítkezik. — 1812. febr. 9-én megnyílt az új német színház, mire a Rondella felszabadult és a Helytartótanács engedélye alapján a magyar színészek ide telepítették át működésük színterét. — 1813. szept. havában Kultsár István a társaság vezetője, aki első ízben a Rondella kicsinosítását határozta el és addig is, amíg a tatarozás munkája véget ért, társulatát elküldte Székesfehérvárra. Itt maradtak 1814 májusáig, ahol a közönség kitüntető pártfogása mellett működtek. 1814. jún. 10-én a Rondellát Pest városa elárvereztette és a következő évben az épületet lebontották, mire a színészek

Miskolcra mentek, egy másik része pedig Kecskeméten próbált szerencsét. 1819. máj. 3-án visszajönnek a színészek Székesfehérvárról és első előadásul eljátszották Kisfaludy Károly »Tatárok Magyarországon« c. drámáját, a német színházban, oly lelkesedés mellett, minőt a német színház még nem ért meg. A legközelebbi magyar társaság, mely Pesten játszik, az 1822-ben itt szereplő Kilényi Dávid társasága, amely a Hacker-szálában folytatta játékait. Fővonzó erejük Déryné volt, a drámában Kántorné. 1824-ben az ötödik magyar társulatot találjuk Pesten, ez a székesfehérvári színház rendezett társasága. Május 10-én kezdték el játékukat, azonban csak néhány napig játszottak itt. 1825-ben a hatodik magyar társulat fordul meg a fővárosban, a német színházban vendégszerepeltek, azután Pozsonyba utaztak. 1826-ban ismét magyar társulat játszik a német színházban. Igazgatójuk Pergő Celesztin volt. (Ez volt a hetedik magyar színtársulat Pesten.) Az 1827-ik év elejével a nyolcadik magyar színtársulat kezdi meg előadásait Pesten, mely közben az »Aranyhattyu«-ban játszik. Ez év okt. 27-én a kilencedik társulat hirdeti a fővárosban a nemzeti kultúrát, mely nagy művészi eredménnyel dicsekedhetett. 1828. aug. 17-én Balla Károly az igazgató Pesten, aki az »Aranyhattyu«-ban játszott. Tagjai között volt 17 férfi és 6 nő. Itt működött többek között Bartha János, Lángh Ádám, Kántorné. 18 előadás után a Beleznay-kertben játszottak. 1829-ben újra Balla Károly a pesti igazgató; 1830-ban nincs nyoma annak, hogy magyar színészek játszottak a fővárosban. 1831-ben ismét Balla Károly és Pergő Celesztin kettős társasága működik Pesten, 16 férfi és 7 nő taggal. 1833-ban a kassai színtársulat Budán játszik, Pesten csak 1837. aug. 22-én a megnyíló Magyar Színház-zal (Nemzeti Színház) találkozunk újra magyar színészettel. (A többi részleteket lásd az egyes budapesti színházak címszavainál.)
(*Erődi Jenő.*)

Pesti német színészet. Pest város rendszeres német színészete Schmallögger Johanna »impresszával« veszi kezdetét, 1773-ban. A múzeumi könyvtár legrégebbi német színházi almanachja szerint még